

WAAROM DIEREN GEEN SPROOKJES VERTELLEN

Op school heb je bijna iedere dag taal. Dan schrijf je een spannend verhaal of leer je nieuwe woordjes. Maar wat je niet hoort, is waarom er zo veel talen in de wereld zijn. Of waarom alleen mensen praten, en dieren niet. Marc van Oostendorp vertelt je er in de serie 'Taalkunde voor kinderen' alles over.

Marc van Oostendorp

Mijn poes heet Miepie en ze kan een beetje praten. Ze kent verschillende poezenwoorden voor de dingen die in haar leven gebeuren. Haar miauwen klinkt anders als ze wil eten dan wanneer ze naar buiten wil. Ze maakt nog weer een ander geluid als ze buiten een vogeltje ziet waar ze niet bij kan of als ze boos is omdat je op haar staart trapt.

Het is ook net of ze haar naam kan verstaan. Soms ligt ze helemaal boven in het huis te soezen. Als ik dan van beneden 'Miepie!' roep, dan boldert ze snel de trap omlaag om te zien of er wat te eten is. En hoe diep ze ook slaapt,

Iemand foppen

Ik heb eens geteld hoeveel verschillende poezenwoorden Miepie zelf kan maken. Dat zijn er een stuk of tien: behalve wat ik net noemde, kent ze ook nog woorden voor 'Aai mij', 'Ga weg, vreemde poes!', 'Ik voel me ziek', en misschien nog een paar dingen. Ze heeft in tien jaar tien woorden geleerd – dat is niet erg veel. In diezelfde tijd leren mensenkinderen wel duizend keer zo veel woorden.

Mensen zijn de enige dieren die een heel uitgebreide taal hebben. Behalve baby'tjes kent bijna iedereen duizenden en nog eens duizenden woorden. Iedereen kan met die woorden ook zinnen maken om over alle onderwerpen te praten. Er zijn geen dieren die zomaar verhaaltjes kunnen vertellen, of kunnen jokken, of iemand kunnen foppen.

De mensen hebben wel geprobeerd om dieren te laten praten. Vooral apen hebben heel veel taalles gehad. Een paar keer werd een kleine chimpansee door mensen opgevoed. Zo zou dat beestje op dezelfde manier taal kunnen leren als een menskind. Dat is steeds mislukt. De aapjes waren heel slim en ze leerden een heleboel van hun mensenouders – maar kletsen konden ze ook na vele jaren niet.

'Geef mij sinaasappel banaan'

De bek van een chimpansee is ook niet geschikt om taalklanken te maken. Om te kunnen praten moet je je tong in allerlei standen kunnen bewegen. Dat is veel te ingewikkeld voor een apentong. Daarom hebben sommige mensen geprobeerd hun aapje een gebarentaal te leren. Dat is de taal die doven gebruiken, en die je niet maakt met je mond en je tong, maar met je handen en je armen. Met die lichaamsdelen zijn apen minstens even handig als mensen.

Toch heeft ook nog nooit een aap gebarentaal geleerd. Ze leerden wel een paar woorden, zoals *geef*, *sinaasappel* en *banaan*. Ze konden met die woorden ook zinnetjes maken zoals 'Geef mij sinaasappel' of 'Geef mij banaan.' Als ze veel honger hadden, zeiden

ze 'Geef mij sinaasappel banaan.' Maar een aapje in een gezin leerde altijd veel minder woorden dan zijn mensenbroertjes en -zusjes. De zinnetjes waren altijd nogal simpel, en ze gingen alleen over dingen die de aap zelf kon voelen of zien. In veel sprookjes kunnen dieren praten, maar er is nog nooit een aap geweest die een sprookje kon begrijpen. Waarschijnlijk zal er al helemaal nooit een aap komen die het verhaal van Roodkapje kan navertellen.

Taal als slurf

Er zijn wel dieren die eigen talen hebben, die de mensen niet kunnen begrijpen. Dolfijnen en walvissen kunnen in het water een geluid maken dat wij niet kunnen horen, en waarmee ze elkaar over een heel grote afstand kunnen roepen. Bijen voeren een ingewikkelde dans uit als ze bij hun bijenkorf komen, waarmee ze aan hun zusjes uitleggen waar ze honing hebben gevonden. Toch zijn al die talen verschillend van mensentalen. Bijen kunnen bijvoorbeeld in hun taal alleen over honing praten, ze kunnen niet roddelen over wat voor stoute dingen Marietje nu weer gedaan heeft. Dolfijnen kunnen niet vertellen over wat ze vorige week hebben meegemaakt toen ze net aan het zwemmen waren. In mensentalen kun je over elk onderwerp praten, maar in dierentalen niet.

Een olifantenbaby wordt geboren met een klein slurfje, dat in een paar jaar uitgroeit tot een enorme slurf. Je kunt proberen een olifantenmoeder een klein neushoortje te laten opvoeden. Misschien lukt je dat ook wel, maar dat neushoortje zal nooit een slurf krijgen, hoe vaak de moeder hem ook over zijn kop aait. Wat de slurf is voor de olifant, is de taal voor de mens. Mensenbaby's worden geboren met in hun hersens een speciale knobbel om taal te leren. Andere dieren hebben niet zo'n knobbel. Hoe we het ook proberen, ze zullen nooit zo kunnen praten als wij.

Foto: Marc van Oostendorp

ze draait haar oren onmiddellijk naar me toe als ik iets tegen haar zeg.

Toch is de poes helemaal niet goed in taal. Ze woont al meer dan tien jaar bij mensen in huis, en toch kan ze niks echt verstaan. Zelfs haar eigen naam niet. Ze luistert meer naar de toon waarop je roept dan naar de klanken die je maakt. Als je op precies dezelfde toon 'Rotkat!' roept in plaats van 'Miepie!', komt ze even snel naar beneden stommelen.